2026-yil
8-son

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
8-son

UDK: 378.147:37.013.42

Fayziyeva Umida Usmonovna,
Xalqaro innovatsion universiteti
pedagogika yo‘nalishi 1-bosqich magistranti

BO‘LAJAK PEDAGOG MUTAXASSISLARNING DIDAKTIK KOMPETENSIYASINI MUSTAQIL TA’LIM ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak pedagog mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta’lim asosida rivojlantirishning nazariy, metodologik va amaliy jihatlari keng yoritilgan. Zamonaviy oliy ta’lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning kuchayishi, raqamli pedagogikaning rivojlanishi hamda sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayoniga kirib kelishi pedagog kadrlar tayyorlash tizimiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Shu nuqtai nazardan mustaqil ta’limning ahamiyati ortib bormoqda, chunki u talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv, axborotni tahlil qilish va refleksiv faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotda didaktik kompetensiyani rivojlantirishning innovatsion usullari, raqamli platformalardan foydalanish imkoniyatlari hamda sun’iy intellekt asosidagi ta’lim texnologiyalarining samaradorligi tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: didaktik kompetensiya, mustaqil ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli ta’lim, pedagogik texnologiyalar, sun’iy intellekt, innovatsion metodlar, refleksiya, blended learning, pedagogik mahorat.

ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ДИДАКТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛИСТОВ НА ОСНОВЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация. В статье подробно рассматриваются теоретические, методологические и практические аспекты развития дидактической компетентности будущих педагогических специалистов на основе самостоятельного обучения. Усиление компетентностного подхода в современной системе высшего образования, развитие цифровой педагогики и внедрение технологий искусственного интеллекта в образовательный процесс

предъявляют новые требования к системе подготовки педагогических кадров. В связи с этим возрастает значение самостоятельного обучения, поскольку оно способствует развитию у студентов самостоятельного мышления, творческого подхода, навыков анализа информации и рефлексивной деятельности. В исследовании проанализированы инновационные методы развития дидактической компетентности, возможности использования цифровых образовательных платформ, а также эффективность образовательных технологий на основе искусственного интеллекта.

Ключевые слова: дидактическая компетентность, самостоятельное обучение, компетентностный подход, цифровое образование, педагогические технологии, искусственный интеллект, инновационные методы, рефлексия, blended learning, педагогическое мастерство.

WAYS TO IMPROVE THE DIDACTIC COMPETENCE OF FUTURE PEDAGOGICAL SPECIALISTS THROUGH SELF-DIRECTED LEARNING

Abstract. This article examines the theoretical, methodological, and practical aspects of developing the didactic competence of future pedagogical specialists through self-directed learning. The increasing emphasis on the competency-based approach in modern higher education, the development of digital pedagogy, and the integration of artificial intelligence technologies into the educational process are placing new demands on teacher education. In this context, the importance of self-directed learning is increasing, as it contributes to the development of students' independent thinking, creative approaches, information analysis skills, and reflective activity. The study analyzes innovative methods for developing didactic competence, the potential of digital educational platforms, and the effectiveness of educational technologies based on artificial intelligence.

Keywords: didactic competence, self-directed learning, competency-based approach, digital education, pedagogical technologies, artificial intelligence, innovative methods, reflection, blended learning, pedagogical mastery.

Kirish. Jahon ta'lim tizimida kechayotgan globallashuv, raqamli transformatsiya va innovatsion texnologiyalarning jadal rivojlanishi pedagogik ta'lim mazmuni, shakli va metodlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Zamonaviy ta'lim jarayonida an'anaviy bilim berish modelidan kompetensiyaviy yondashuvga bosqichma-bosqich o'tish kuzatilmoqda. Mazkur jarayon pedagogdan nafaqat o'z faniga oid puxta nazariy bilimlarni egallashni, balki ularni amaliy faoliyatda qo'llay olish, ta'lim jarayonini mustaqil rejalashtirish, innovatsion metodlardan foydalanish, raqamli texnologiyalarni pedagogik maqsadlar asosida tanlash va ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatini samarali boshqarishni ham talab etmoqda. Shu jihatdan zamonaviy pedagog faqat bilim beruvchi mutaxassis sifatida emas, balki

ta'lim jarayonini loyihalashtiruvchi, boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va rivojlantiruvchi subyekt sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda pedagogik ta'lim oldida turgan muhim vazifalardan biri bo'lajak mutaxassislarni o'z kasbiy faoliyatini mustaqil tashkil eta oladigan, pedagogik vaziyatlarni tahlil qiladigan, maqbul metodik yechimlarni tanlaydigan va ta'lim natijalarini baholay oladigan kompetent pedagog sifatida tayyorlashdan iborat. Bunda didaktik kompetensiya alohida ahamiyat kasb etadi. Didaktik kompetensiya pedagogning ta'lim maqsadlarini belgilash, o'quv mazmunini tanlash va tizimlashtirish, dars jarayonini loyihalash, samarali metod va vositalarni qo'llash, ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatini tashkil etish hamda erishilgan natijalarni tahlil qilish qobiliyatlarini o'zida mujassamlashtiradi. Mazkur kompetensiyaning yetarli darajada shakllanganligi pedagogning kasbiy faoliyat samaradorligi va ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida ham pedagog kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, oliy ta'lim mazmunini takomillashtirish, raqamli ta'lim muhitini rivojlantirish va talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini kuchaytirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim jarayonining zamonaviylashuvi natijasida talabaning auditoriyadagi faoliyati bilan bir qatorda, uning mustaqil ravishda bilim izlash, o'zlashtirish, tahlil qilish va amaliyotga tatbiq etish faoliyati ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu sababli mustaqil ta'limni oddiy qo'shimcha o'quv faoliyati sifatida emas, balki bo'lajak pedagogning kasbiy shakllanishini ta'minlovchi muhim pedagogik mexanizm sifatida qarash zarur.

Mustaqil ta'lim talabaning o'z bilim va ko'nikmalarini mustaqil ravishda rivojlantirishi, o'quv materiallarini izlab topishi, ularni tahlil qilishi, muammoli vaziyatlarga yechim topishi, o'z faoliyatini baholashi va kelgusidagi faoliyati uchun zarur xulosalar chiqarishiga imkon beradi. Ayniqsa, bo'lajak pedagoglar uchun mustaqil ta'lim jarayoni nazariy bilimlarni amaliy-metodik faoliyat bilan bog'lashda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Talaba mustaqil ravishda dars ishlanmasi tuzishi, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilishi, turli metodlarni taqqoslashi, o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishi va o'z metodik qarorlarini asoslay olishi orqali didaktik kompetensiyasini rivojlantiradi.

Raqamli texnologiyalarning ta'lim jarayoniga keng kirib kelishi mustaqil ta'limni tashkil etish uchun yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirmoqda. Moodle, Google Classroom, Coursera va boshqa elektron ta'lim platformalari orqali o'quv materiallarini taqdim etish, topshiriqlarni mustaqil bajarish, natijalarni elektron shaklda topshirish, fikr-mulohaza olish va o'zlashtirish jarayonini monitoring qilish imkoniyati kengaymoqda. Bundan tashqari, multimedia resurslari, elektron kutubxonalar, videodarslar, virtual seminarlar va interaktiv topshiriqlardan foydalanish talabaning ta'lim jarayonidagi faolligini oshirishga xizmat qilmoqda.

So'nggi yillarda sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim sohasida qo'llanilishi ham mustaqil ta'lim imkoniyatlarini yanada kengaytirmoqda. Sun'iy intellekt vositalari yordamida o'quv materiallarini tizimlashtirish, topshiriqlar

yaratish, savollar ishlab chiqish, matnlarni tahlil qilish, individual o‘quv vazifalarini shakllantirish va metodik g‘oyalarni ishlab chiqishda qo‘shimcha imkoniyatlar yaratilmoqda. Biroq mazkur vositalardan foydalanish talabaning mustaqil fikrlashini almashtirmasligi, aksincha, uning izlanishi, tahliliy fikrlashi va ijodiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlashi lozim. Shu sababli sun’iy intellektdan foydalanishda akademik halollik, tanqidiy fikrlash, axborotning ishonchliligini tekshirish va raqamli etika tamoyillariga amal qilish muhimdir.

Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak pedagog mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta’lim asosida rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogik ta’limning dolzarb ilmiy-amaliy muammolaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi bo‘lajak pedagoglarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta’lim asosida rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash, samarali metod va vositalarni tahlil qilish hamda raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt imkoniyatlaridan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlarini asoslashdan iborat.

Metodologiya. Tadqiqot pedagogika, didaktika, kompetensiyaviy yondashuv va mustaqil ta’lim nazariyalariga asoslangan holda olib borildi. Tadqiqot metodologiyasini kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatga yo‘naltirilgan, shaxsga yo‘naltirilgan va refleksiv yondashuvlar tashkil etdi. Mazkur yondashuvlar bo‘lajak pedagoglarning didaktik kompetensiyasini nafaqat bilim va ko‘nikmalar yig‘indisi, balki amaliy faoliyatda namoyon bo‘ladigan yaxlit kasbiy sifat sifatida o‘rganish imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o‘rganish va tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, pedagogik kuzatuv, suhbat, so‘rovnoma hamda tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, bo‘lajak pedagoglarning mustaqil ta’lim faoliyati, topshiriqlarni bajarish jarayoni, metodik ishlanmalar tayyorlashi va pedagogik vaziyatlarga munosabati tahlil qilindi.

Mustaqil ta’limni tashkil etishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish imkoniyatlari ham o‘rganildi. Xususan, flipped classroom, blended learning, project-based learning, peer learning, case-study va mikroo‘qitish metodlari bo‘lajak pedagoglarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog‘lash imkonini beruvchi vositalar sifatida tahlil qilindi. Mazkur metodlar talabalarning mustaqil izlanishi, o‘z fikrini asoslash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va metodik qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltirildi.

Tadqiqotda raqamli ta’lim platformalari, elektron portfolio, virtual seminarlar, elektron topshiriqlar va multimedia resurslaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlariga ham e’tibor qaratildi. Sun’iy intellekt vositalarining esa dars ishlanmalari va test topshiriqlarini ishlab chiqish, o‘quv materiallarini tahlil qilish, individual topshiriqlar yaratish hamda metodik g‘oyalarni shakllantirishdagi imkoniyatlari o‘rganildi. Bunda sun’iy intellektdan foydalanish talabaning tayyor javobni qabul qilishi emas, balki mustaqil fikrlashi va o‘z pedagogik qarorlarini asoslashiga yordam beruvchi vosita sifatida ko‘rib chiqildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari mustaqil ta'lim asosida tashkil etilgan o‘quv jarayoni bo‘lajak pedagog mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini rivojlantirish uchun sezilarli imkoniyatlarga ega ekanligini ko‘rsatdi. Mustaqil faoliyat jarayonida talabalar o‘quv materiallarini izlash va tahlil qilish, pedagogik muammolarni aniqlash, turli metodik yondashuvlarni taqqoslash hamda o‘z faoliyati uchun maqbul pedagogik yechimlarni tanlashga ko‘proq jalb etildi. Bu esa ularning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan bog‘lash imkoniyatini kengaytirdi.

Tadqiqot davomida didaktik kompetensiyaning rivojlanishi, avvalo, ta'limni rejalashtirish va loyihalash, o‘quv mazmunini tanlash, pedagogik metod va vositalardan foydalanish, ta'lim oluvchilarning bilish faoliyatini boshqarish va o‘quv natijalarini baholash bilan bog‘liq ko‘nikmalarda namoyon bo‘lishi kuzatildi. Mustaqil topshiriqlarni bajarish jarayonida talabalar dars maqsadini belgilash, unga mos topshiriqlar ishlab chiqish, interfaol metodlarni tanlash va kutilayotgan natijalarni aniqlashga yo‘naltirildi. Natijada ularda pedagogik jarayonni yaxlit holda ko‘ra olish va uning alohida elementlari o‘rtasidagi bog‘liqlikni anglash ko‘nikmalari rivojlandi.

Raqamli platformalar asosida tashkil etilgan mustaqil ta'lim mashg‘ulotlari talabalarning o‘quv faoliyatidagi faolligini oshirishga xizmat qildi. Elektron resurslar orqali talabalar o‘quv materiallarini o‘zlariga qulay vaqtda o‘zlashtirish, topshiriqlarni mustaqil bajarish, natijalarni elektron shaklda taqdim etish hamda o‘z faoliyati yuzasidan fikr-mulohaza olish imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Elektron portfolio yuritish esa talabalarning metodik ishlanmalarini tizimli ravishda jamlash, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish va o‘z faoliyatini refleksiv tahlil qilish uchun qulay vosita bo‘lib xizmat qildi.

Loyiha asosida o‘qitish, case-study va mikroo‘qitish kabi metodlardan foydalanish ham didaktik kompetensiyaning amaliy jihatlarini rivojlantirishga yordam berdi. Xususan, mikroo‘qitish jarayonida talabalar qisqa dars fragmentlarini mustaqil ishlab chiqish va taqdim etish, o‘z chiqishlarini tahlil qilish hamda tengdoshlarining fikr-mulohazalari asosida metodik yondashuvlarini takomillashtirish imkoniyatiga ega bo‘ldilar. Case-study metodi esa real yoki shartli pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish, muammoning sabablarini aniqlash va unga mos yechimlarni ishlab chiqishga yo‘naltirdi.

Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish ham mustaqil ta'lim jarayonining yangi imkoniyatlarini ochib berdi. Talabalar AI vositalari yordamida dars ishlanmalari uchun dastlabki g‘oyalarni shakllantirish, test topshiriqlarini ishlab chiqish, mavzuga oid savollar yaratish va o‘quv materiallarini tizimlashtirish kabi faoliyatlarni amalga oshirishlari mumkinligi aniqlandi. Bunda tayyor materialni bevosita qabul qilishdan ko‘ra, sun'iy intellekt tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni tekshirish, tahlil qilish, pedagogik maqsadga moslashtirish va qayta ishlab chiqish talabaning didaktik kompetensiyasini rivojlantirish uchun muhimroq ekanligi kuzatildi.

Shuningdek, mustaqil ta’lim jarayonida talabalarning refleksiv faoliyatiga e’tibor qaratish ularning o‘z pedagogik imkoniyatlarini anglashiga yordam berdi. Bajarilgan topshiriqlarni tahlil qilish, yo‘l qo‘yilgan kamchiliklarni aniqlash, ularni bartaraf etish yo‘llarini izlash va kelgusidagi faoliyat uchun xulosa chiqarish talabaning kasbiy o‘sishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu jihatdan mustaqil ta’lim nafaqat bilimlarni o‘zlashtirish, balki bo‘lajak pedagogning o‘z faoliyatini boshqarish va takomillashtirish qobiliyatini shakllantiruvchi jarayon sifatida namoyon bo‘ladi.

Muhokama. Zamonaviy ta’lim sharoitida pedagogning kasbiy roli va unga qo‘yiladigan talablar sezilarli darajada o‘zgarmoqda. O‘qituvchi endilikda tayyor bilimlarni yetkazuvchi shaxs bo‘lish bilan cheklanib qolmay, ta’lim oluvchilarning mustaqil izlanishini tashkil etuvchi, ularning bilish faoliyatini yo‘naltiruvchi va ta’lim jarayonini loyihalovchi mutaxassis sifatida faoliyat yuritishi lozim. Shu sababli didaktik kompetensiyani shakllantirish pedagogik ta’limning ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaralishi tabiiydir.

Tadqiqot natijalari mustaqil ta’limning didaktik kompetensiyani rivojlantirishdagi imkoniyatlari uning to‘g‘ri tashkil etilishi bilan bevosita bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi. Mustaqil ta’lim talaba zimmasiga shunchaki qo‘shimcha topshiriqlar yuklash bilan cheklanmasligi kerak. U aniq maqsad, tushunarli topshiriq, zarur metodik ko‘rsatma, tegishli axborot resurslari va natijalarni baholash mezonlari bilan ta’minlangandagina samarali natija beradi. Ayniqsa, bo‘lajak pedagoglar uchun mustaqil topshiriqlar bevosita kelgusidagi kasbiy faoliyat bilan bog‘langan bo‘lishi maqsadga muvofiq.

Raqamli texnologiyalar ushbu jarayonni yanada qulay va moslashuvchan tashkil etish imkonini bermoqda. Elektron ta’lim platformalari orqali topshiriqlarni individual ravishda berish, ta’lim materiallarini turli formatlarda taqdim etish, o‘zlashtirish jarayonini kuzatish va tezkor fikr-mulohaza berish mumkin. Shu bilan birga, raqamli vositalarning mavjudligi o‘z-o‘zidan yuqori ta’lim natijasini kafolatlamaydi. Ularning samaradorligi pedagogik maqsadga muvofiq tanlanishi, o‘quv mazmuni bilan uyg‘unlashtirilishi va talabaning faol ishtirokini ta’minlashi bilan belgilanadi.

Sun’iy intellekt texnologiyalari esa mustaqil ta’limni individuallashtirish va metodik jihatdan boyitish uchun qo‘shimcha imkoniyat yaratmoqda. ChatGPT, Gemini va Copilot kabi vositalar yordamida o‘quv materiallari bo‘yicha savollar shakllantirish, topshiriqlar variantlarini ishlab chiqish, dars g‘oyalarini izlash va metodik materiallarni dastlabki qayta ishlash mumkin. Biroq bunday vositalardan foydalanishda talabaning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi ustuvor bo‘lib qolishi kerak. Sun’iy intellekt tomonidan berilgan ma’lumotlar har doim ham to‘liq yoki xatosiz bo‘lmasligi sababli, ularni tanqidiy tahlil qilish, ishonchli manbalar bilan solishtirish va pedagogik nuqtayi nazardan baholash zarur.

Shu bilan birga, AI texnologiyalaridan foydalanishda akademik halollik, mualliflik huquqi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va raqamli etika

masalalariga ham e'tibor qaratish lozim. Talaba sun'iy intellektdan tayyor javob olish vositasi sifatida emas, balki o'z bilimini boyitish, muammoni chuqurroq o'rganish va pedagogik g'oyalarini takomillashtirish vositasi sifatida foydalanishi maqsadga muvofiq.

Umuman, mustaqil ta'lim, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt imkoniyatlarini o'zaro uyg'unlashtirish bo'lajak pedagoglarning didaktik kompetensiyasini rivojlantirish uchun samarali pedagogik muhit yaratadi. Bunda asosiy e'tibor texnologiyalarning o'ziga emas, balki ularning ta'lim maqsadi, mazmuni va kutilayotgan natijalar bilan uyg'unligiga qaratilishi lozim.

Xulosa. Bo'lajak pedagog mutaxassislarning didaktik kompetensiyasini mustaqil ta'lim asosida rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim yo'nalishlaridan biridir. Mustaqil ta'lim talabalarga nazariy bilimlarni mustaqil ravishda egallash bilan bir qatorda, ularni pedagogik faoliyatda qo'llash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, metodik qarorlar qabul qilish va o'z faoliyatini baholash imkonini beradi. Shu jihatdan u bo'lajak pedagogning kasbiy shakllanishini ta'minlovchi muhim pedagogik mexanizm sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari mustaqil ta'limni raqamli texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish, case-study, mikroo'qitish, elektron portfolio va boshqa zamonaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish didaktik kompetensiyaning rivojlanishiga ijobiy sharoit yaratishini ko'rsatdi. Ayniqsa, talabaning mustaqil izlanishi, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilishi va o'z metodik ishlanmalarini yaratishi uning kasbiy tayyorgarligini kuchaytiradi.

Sun'iy intellekt texnologiyalari ham mustaqil ta'lim imkoniyatlarini kengaytiruvchi zamonaviy vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq undan foydalanish jarayonida tanqidiy fikrlash, akademik halollik, axborot xavfsizligi va raqamli etika tamoyillariga rioya qilish zarur. Sun'iy intellekt talabaning mustaqil fikrlashini almashtirmasdan, uning izlanishi va ijodiy faoliyatini qo'llab-quvvatlashi lozim.

Shunday qilib, bo'lajak pedagoglarning didaktik kompetensiyasini takomillashtirishda mustaqil ta'limni maqsadli tashkil etish, raqamli ta'lim imkoniyatlaridan oqilona foydalanish va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish muhim ahamiyatga ega. Kelgusida oliy ta'limda mustaqil ta'limning metodik ta'minotini takomillashtirish, individual ta'lim trayektoriyalarini rivojlantirish, sun'iy intellekt asosidagi pedagogik vositalardan samarali foydalanish hamda bo'lajak o'qituvchilarning didaktik kompetensiyasini baholash mezonlarini yanada takomillashtirish ushbu yo'nalishdagi muhim ilmiy-amaliy vazifalardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmoni. – Toshkent, 2019.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni. – Toshkent, 2023.

4. Muslimov N.A. Kasb ta’limi o‘qituvchilarining kasbiy kompetentligini shakllantirish nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: Fan, 2013.

5. Tolipov O‘.Q., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent: Fan, 2006.

6. Xutorskoy A.V. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58–64.

7. Klarin M.V. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках. – М.: Арена, 1994.

8. Siemens G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age // International Journal of Instructional Technology and Distance Learning. – 2005. – Vol. 2. – No. 1. – P. 3–10.

9. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge // Teachers College Record. – 2006. – Vol. 108. – No. 6. – P. 1017–1054.

10. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
8-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694